

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og
Akershus
Postboks 325
1502 MOSS

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
24/486 - 32

Saksbeh.:
Thale Blanck Torkildsen, 920 70 314

Dato:
04.04.2025

Søknad om at område i Oslo kommune skal defineres som et typisk turiststed for å åpne for at butikker skal kunne ha søndagsåpent

Oslo kommune søker med dette om at området rundt Karl Johans gate med sidegater defineres som et typisk turiststed, i henhold til lov om helligdager og helligdagsfred §5 andre ledd nr. 4. Det er Oslos bystyre som har vedtatt at det skal søkes, se vedlegg 1. Formålet med søknaden er å tillate søndagsåpne butikker i dette området, for å bedre kunne imøtekomme behovene til turister og besøkende, samt styrke den lokale næringsvirksomheten.

Vi vil først gi en oversikt over området det søkes om, med en beskrivelse av Karl Johans gate og dens betydning som turistområde. Deretter presenteres argumenter for behovet for søndagsåpne butikker, med fokus på regelverkets praktisering og sammenligning med andre regioner. Videre diskuteres en utvidet tolkning av begrepet "turist", som inkluderer lokale besøkende. Til slutt beskrives Oslo som turistmål, med statistikk og økonomisk verdiskaping knyttet til turisme i Oslo

Området det søkes om

Oslo kommune søker om dispensasjon for hele Karl Johans gate med sidegater. Dette er et sentralt område som fremstår som et typisk turiststed som i hovedsak benyttes av turister. Karl Johans gate med sidegater har svært få beboere. De som oppsøker gaten er derfor turister eller lokale turister, som reiser fra sitt eget boligstrøk fremfor å oppsøke egne lokale handelssentre.

Karl Johans gate er et sentralt historisk handelsområde med et variert utvalg av butikker, kafeer og restauranter. Den ligger også tett til de store kulturbyggene i sentrum. Karl Johans gate er også en turistattraksjon i seg selv. Det er svært mange turister som vandrer opp og ned gaten, på lik linje med Strøget i København. Gaten er Norges mest kjente gate og tiltrekker seg både lokale og internasjonale besøkende. Å tillate butikker i umiddelbar nærhet å være åpne på søndager kan gi turister flere muligheter til å handle og oppleve byen. For turister som er på kort besøk i byen, som cruisepassasjerer, er søndagsåpne butikker en god mulighet til lokal inntjening. Med dagens stengte butikker går byen glipp av mange potensielle varesalg.

Karl Johans gate har også en historisk og kulturell betydning. Gaten er omgitt av klassiske bygninger. Slottet, Stortinget og Universitetsplassen ligger alle langs gaten, i tillegg til at flere museer og kulturelle institusjoner ligger i umiddelbar nærhet. Gaten brukes ofte til offisielle arrangementer, som barnetoget på 17. mai, statsbesøk og gardeopptog. Å ha butikker åpne på søndager kan bidra til å bevare og fremheve Karl Johans gates kulturelle betydning som paradegate for Oslo som hovedstad.

Praktisering av unntaket for «typisk turiststed»

Regelverket om søndagsåpne butikker er likt i alle fylker, men praktiseres på en slik måte at det medfører forskjellsbehandling både mellom aktører og mellom regioner. For det første behandles lignende butikker ulikt, eksempelvis får hagesentre som selger møbler lov til å ha søndagsåpent, men ikke møbelbutikker som selger hagemøbler og -utstyr. For det andre får butikker på «typiske turiststeder» holde søndagsåpent, men dette gjelder likevel ikke for Oslo, som er Norges desidert største turistby. Dette er urimelig. Videre får flere kommuner og handelssteder holde søndagsåpent hele året, uten at dette gjenspeiles i turistmengden på det enkelte sted, eller at det samsvarer med turistsesong.

Forarbeidene til helligdagsloven sier at søndagsåpent er aktuelt ved «i første rekke mindre steder hvor salget i perioder hovedsakelig skjer til turister». «I første rekke» vil imidlertid ikke si at ikke også større steder kan få tillatelse til søndagsåpent. Både Oslo og andre byer har mindre lokalområder som dekker en svært liten andel av byens totalareal, der søndagsåpent vil være gunstig. Det er selvsagt ikke like mye turister i alle områder av en stor by. Men definitivt svært mye turister i mindre områder/steder av byen. Disse er selvsagt meget viktige for handelen i disse områdene, som for eksempel området rundt Karl Johans gate.

Hva som menes med begrepet «turist»

Oslo kommune mener at begrepet «turist» må tolkes utvidende. Det vises til definisjonen i Store norske leksikon: «*Turist er en person som reiser i eget og/eller andre land for fornøynsens skyld, eller en person som oppholder seg midlertidig utenfor hjemmet på fritiden.*» Det vises også til definisjonen på turist fra språkrådets ordliste: «*person som reiser for sin fornøynsens skyld*».

Oslo er den mest besøkte reiselivsdestinasjon for turister i Norge. Svært mange turister på Norgesbesøk starter eller avslutter turen sin i Oslo. 32 % av turistene kommer fra utlandet. Dette skiller Oslo fra en rekke andre turistkommuner med søndagsåpent, som typisk baserer seg på hyttegjester. Turister fra utlandet som oppsøker urbane strøk er interesserte i handelsmuligheter, inkludert mulighet for å kjøpe varer i matbutikker til en rimelig pris.

Turister i sentrum er de som besøker et område, men ikke er faste beboere eller de som har sin jobb i sentrum. Disse besøkende kan være fra andre steder i byen, i omegn, andre steder i Norge og fra utlandet. Det avgjørende er at de reisende oppsøker andre områder enn eget boligstrøk, gjerne for underholdning eller rekreasjon. En slik definisjon er i tråd med Strategi for Oslo som bærekraftig reisemål, som ønsker å synliggjøre Oslo som bærekraftig reisemål lokalt, regionalt og nasjonalt. Et bærekraftig reiseliv bør derfor bestå av besøkende som ikke nødvendigvis må reise langt. Søndagsåpne signalbygg og kulturinstitusjoner fungerer som turistattraksjoner, og mange av de som besøker sentrum er der fordi de allerede skal til disse attraksjonene. En familie fra Stovner eller Drammen kan like gjerne ha en storbyhelg i Oslo sentrum som i København, de er da turister. Såkalt «staycation» fremheves som et grønt alternativ til å reise langt vekk på ferie. Det vises også til at i de kommunene hvor det er søndagsåpent grunnet stor tilstrømming av hyttegjester, bor disse også ofte kort unna. I slike hyttekommuner er nok da også slik at butikkene som kan holde åpent først og fremst er for turister i helger og ferier.

Salget må i perioder hovedsakelig skjer til turister

Store deler av sentrum i Oslo kommune er områder med mye næring, som detaljhandel, kulturinstitusjoner og servering, og færre beboere. Under forutsetning av at turister både er lokale besøkende og besøkende fra områder lenger unna, vil omsetningen i sentrum i helger hovedsakelig skje til turister. Det er få faste innbyggere i sentrum i forhold til antall tilreisende og besøkende. De næringsdrivende i området rundt Karl Johans gate i Oslo sentrum er avhengig av tilreisende og besøkende, da kundegrunnelaget fra kun lokale sentrumsinnbyggere ikke er tilstrekkelig for å overleve. I selve sentrum av Oslo og rundt Karl Johans gate bor det svært få personer. Oslo kommune er en stor kommune og sentrum er avhengig av å tiltrekke seg beboere fra andre deler enn sentrum. Spesielt i helgene er det tilreisende og besøkende som er den hovedsakelige kundegruppen.

Oslo som turistmål

Oslo har flere signalbygg som tiltrekker mange turister og besøkende

Besøkstall for Deichman Bjørvika per ukedag:

	2024	2023	2022	2021	2020
mandag	375 790	339 244	320 330	192 944	137 053
tirsdag	371 806	354 475	335 201	206 700	137 572
onsdag	362 648	360 286	341 264	212 301	135 977
torsdag	361 602	352 979	332 473	205 226	140 338
fredag	376 862	363 394	346 098	204 872	130 759
lørdag	371 556	368 017	375 008	224 563	120 264
søndag	306 441	293 848	296 005	173 156	101 263
Grand Total	2 526 705	2 432 243	2 346 379	1 419 762	903 226

Tall fra Munch:

Gjennomsnitt av besøk	År			
Dag	2024	2023	2022	2019
mandag	958	1 536	1 621	620
tirsdag	855	1 477	1 581	630
onsdag	1 419	2 127	2 795	646
torsdag	871	1 796	2 181	697
fredag	1 314	2 241	2 422	772
lørdag	1 777	2 648	3 043	998
søndag	1 320	1 984	2 676	1 088
Totalsum	1 216	1 973	2 333	779

Kilde: SSB

Nøkkeltall fra 2023:

Antall gjestedøgn* i Oslo 6,4 mill.

(*Gjestedøgn – 1 person ett døgn på hotell eller annen overnatting)

Viktigste nasjonaliteter i 2023:

Norge: 63%

Utlandet totalt: 36%

Viktigste markeder av de 36%:

USA

Tyskland

Sverige

Tall fra Oslo havn for cruise:

2022: 136 anløp og estimert 343.463 passasjerer

2023: 104 anløp og estimert 198.130 passasjerer

2024: 46 anløp og estimert 112.588 passasjerer

Verdiskaping:

Reiselivets verdiskaping i Norge økte i 2022 og Oslo kommune har en verdiskaping på 25,6 milliarder kroner. Det er en vekst på seks prosent fra 2019, som betyr 1,36 milliarder kroner. Tallene for resten av Østlandet er derimot ikke så gode med en nedgang på åtte prosent, som betyr 1,9 milliarder. Ser vi på utviklingen de siste seks årene, er Oslo den delen av landet som har størst verdiskaping.

Gjestedøgn i Oslo sammenlignet med andre steder i Norge

21 % av gjestedøgnene på hotell i Norge 2023 var i Oslo.

Bylivsbarometeret

Oslo kommune hadde et midlertidig pilotprosjekt med diverse målinger av byliv i deler av Oslo. Prosjektet er ble avsluttet våren 2025. Det følger av Bylivsbarometeret at det var 3 702 690 reiser i juli 2023 til området for Bylivsbarometeret som dekker Oslo sentrum, Grønland og Tøyen. Dette er antall reisende som kommer utenfra området der målingen er foretatt. I august og september 2023 var det det henholdsvis 4 976 685 og 5 208 041 reiser til dette området.

Tallene over viser at Oslo sentrum er området i Norge med mest turister, både med hensyn til besøk og overnatting. Dette påvirker naturlig nok behovet for søndagsåpne butikker. Det påvirker også hvem som er kundegruppen for en rekke butikker på og langs Karl Johans gate. Det vises blant annet til at flere butikker i området prioriterer å ansette personell med kinesisk kunnskaper, for å lettere kunne kommunisere med kinesiske turister.

***

Vi ser frem til et positivt svar på vår søknad. Dersom det er behov for flere opplysninger eller avklaringer, ta gjerne kontakt med saksbehandler Thale Blanck Torkildsen på tlf. 92 07 03 14 eller thale.torkildsen@byr.oslo.kommune.no

Vennlig hilsen

Elisabeth Storaas Heggen
konstituert kommunaldirektør

Øyvind Såtvedt
seksjonssjef

Vedlegg:

Vedtak - Byrådssak 140 av 14.11.2024 - Søknad om søndagsåpne butikker.pdf

Søknad om søndagsåpne butikker

Liste over instanser som ble bedt om innspill til areal

Sammendrag av innspill